

Flerspråkiga och invandrare som opinionsbildare i samhället – arbetsgruppens mötespromemoria 2/2021

Demokratifostran och integrationsutbildning

Reform av läroplansgrunderna för integrationsutbildningen – Laura Ruuskanen, NTM-centralen i Nyland

Läroplansgrunderna för integrationsutbildningen förnyas. Avsikten är reformarbetet ska fås klart under 2022. Ruuskanen presenterade särskilt avsnittet **Kunnande om samhälle och arbetsliv i läroplansreformen**. De viktigaste ändringsförslagen där:

- Benämningen Arbetslivs- och samhällsfärdigheter ändras till formen Kunnande om samhälle och arbetsliv
- Kunnande om samhälle och arbetsliv bedöms med vitsordet 1–5, tidigare användes anteckningen "avlagd"
- Omfattningen i de utbildningsinnehåll som gäller Kunnande om samhälle och arbetsliv bestäms noggrannare än tidigare genom studiepoäng

Ruuskanen framhöll också att det i reformen av läroplansgrunderna också beaktas att det är en mycket brokig skara människor som deltar i integrationsutbildningen. De har sinsemellan olika bakgrunder och olika framtidsplaner.

Samtidigt håller man på att utveckla en **flerspråkig samhällsorientering**. I läroplansreformen som gäller integrationsutbildningen tas det inte direkt ställning till det. Den nya läroplanen kan ändå ge en möjlighet till att en del av innehållet i integrationsutbildningen kan erbjudas på något annat språk än finska eller svenska.

För reformarbetet ansvarar ett expertorgan vid Utbildningsstyrelsen (OPH) som består av lärare inom integrationsutbildningen och integrationschefer, dessutom finns en representant för Flyktinghjälpens i gruppen. Personer som deltagit i integrationsutbildning har inte inbjudits till expertorganet, och man har inte speciellt försökt nå dem i expertorganets arbete. Expertorganet har också gjort en digital enkät om behovet av en reform. Den har besvarats till exempel av lärare inom

integrationsutbildningen, experter vid NTM-centraler och av personer som ansvarar för ordnandet av utbildningen. Utlåtande av Etno har begärts före 30.11.

Politiskt deltagande och integrationsutbildning – Marjukka Weide, Jyväskylä universitet

syftet är att stödja och främja integration och invandrares möjligheter att aktivt delta i samhällsverksamheten i Finland (Lagen om främjande av integration 1386/2010, 1 §)

Weide presenterade en pågående undersökning för sin doktorsavhandling. Weide har undersökt **behandling av politiskt deltagande i dokument i integrationsutbildningen**. Hon har med andra ord analyserat texter som behandlar integrationsutbildning. De är till exempel politiska texter som behandlar integrationspolitik och integrationsutbildning samt utbildningens läromedel. Dessutom har Weide intervjuat lärare i integrationsutbildning. Undersökning berättar alltså inte om hurdana erfarenheter personer som deltagit i integrationsutbildning har eller vad som händer i undervisningsgrupper i integrationsutbildningen.

Viktiga observationer i undersökningen är att politiskt deltagande i integrationsutbildningen huvudsakligen ses **med institutioner som utgångspunkt**. Med institutioner som utgångspunkt avses att man i utbildningen särskilt koncentrerar sig på den parlamentariska politikens officiella institutioner.

Politisk delaktighet framställs genom att speciellt betona **val och föreningsverksamhet** i registrerade föreningar (rf). Däremot behandlas icke-formell eller **informell politisk verksamhet inte just alls**. Den institutionella politikens utveckling har inte heller beaktats i materialet. Till exempel kommuninvånarens initiativ eller demonstrationer framställs inte som former av politiskt deltagande. Enligt Weide kunde **behandlingen av politisk delaktighet i integrationsutbildningen vara mångsidigare**, och dessutom borde ett bredare spektrum av sätt för politiskt deltagande beaktas där. "Allt som det kan uppstå meningsskiljaktigheter om är politiskt", konstaterade hon som avslutning på föredraget.

Framställning av partipolitik ser ut att vara ett svårt tema för anordnarna av integrationsutbildning. Eventuellt är man rädd för att presentation av politiska partier väcker meningsskiljaktigheter. Samtidigt framställs deltagande i samhället i integrationsutbildningens material på sätt som inte har något att göra med möjligheter

att påverka: till exempel framförs att föra barn till fotbollsträningar som en form av samhälleligt deltagande.

Enligt Weide har det kommit mer material som behandlar politiskt deltagande under 2010-talet, och de nya materialen är till kvaliteten bättre än de gamla.

Weide har också intervjuat **lärare** i integrationsutbildning. Lärarnas utbildningsbakgrund och föremålen för deras intressen inverkar på hur lätt eller svårt lärarna upplever behandling av ämnen som gäller samhälleligt eller politiskt deltagande.

Kan man delta i vår demokrati bara om man har riktigt bra språkkunskaper?

Politik framställs i integrationsutbildningens material ofta abstrakt och som en sak som kräver mycket avancerade språkspråkkunskaper. Weide vill utmana det här, och frågar hur man skulle kunna tänka på politisk verksamhet så att det inte behövs några förfärligt långt utvecklade språkkunskaper i finska eller svenska. I den offentliga debatten har arbetsgivare utmanats till inklusion, verksamheten på det politiska fältet borde enligt Weide utmanas på samma sätt.

Diskussion

Förverkligande av demokratifostran och integrationsutbildning

Läroplansgrunderna för integrationsutbildningen är också i någon mån ett riktgivande dokument: det styr verksamheten hos de aktörer som tillhandahåller utbildningen, men de skapar sitt eget innehåll utgående från det. Trots att man i utbildningen till namnet nu mer betonar deltagande i samhället i stället för arbetslivsfärdigheter, är det en bra fråga hur detta syns i verksamheten hos de tillhandahållare av utbildning som deltar i konkurrensutsättningar. Forskaren Marjukka Weide kommenterar utifrån sitt forskningsarbete att **lärarnas uppfattning ofta är den att uttryckligen deltagande i arbetslivet är utbildningens centrala innehåll** och mål i integrationsutbildningen.

Lärarnas yrkesskicklighet och eventuella behov av fortbildning är en fråga för sig. Det finns enligt sakkunnigsekreterare Laura Ruuskanen sannolikt stora regionala skillnader i hur det undervisas i färdigheter som gäller deltagande i samhället i integrationsutbildningen. I större organisationer, dvs. i praktiken i regioner där deltagarna i integrationsutbildning är många, kan andra än språklärare undervisa i teman som gäller samhället, dvs. lärarna har mer sannolikt till exempel studerat samhällsvetenskaper. I mindre enheter är det sannolikt enbart språklärare som står för undervisningen. Samtidigt betonas dock i läroplansgrunderna möjligheter till besök och samarbete. Forskaren Marjukka Weide kommenterade att arrangemang av besök ofta

kanske inte blir av på grund av resursbrist – med andra ord kräver ordnandet av **högklassig undervisning tillräckliga resurser.**

Vid sidan av integrationsutbildningen bör man beakta att **kommunerna har lagstadgat ansvar att utveckla demokratiskt deltagande i kommunerna.** Att tillhandahålla kommunalvalsinfo på många språk är ett exempel på det, och troligen har många kommuner informerat om rösträtten i kommunalval. Hur kommunernas skyldighet att sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta (se kommunallagen 410/2015 5 kap.) förverkligas finns det uppenbarligen inte forskningsresultat om. Å andra sidan kan man också fråga sig om det redogörs tillräckligt om kommunernas betydelse som grundenhet för alla medborgare i integrationsutbildningen.

Demokratifostrans innehåll i integrationsutbildningen

När man tänker på att integrationsutbildningen sannolikt når personer som nyligen flyttat till Finland är det viktigt att det redan i inledningsfasen av utbildningen ingår information om hur det finländska politiska systemet fungerar.

Deltagarna i integrationsutbildningen kommer **från bakgrunder av många slag**, och en del kan från sitt ursprungsland ha erfarenhet av mycket opålitliga politiska system. Därför bör man berätta om det politiska systemet i Finland på ett sätt som väcker förtroende. Samtidigt kan man i utbildningen beakta olika bakgrunder till exempel enligt nivågrupper eller indelning av typen grundkurs–fortsättningskurs.

Man måste förstå att de som invandrat är en verkligt heterogen grupp. Också **personer som kommer från samma ursprungsland kan ha mycket olika, till och med helt motsatta politiska åskådningar.** En del av invandrarna har flyttat till Finland för att de har blivit utsatta för **politisk förföljelse** i ursprungslandet.

Samtidigt kan det i eventuella **gruppsituationer** vara bra att beakta olika åskådningar och eventuella hierarkier mellan deltagarna. För en del som nyligen invandrat kan det vara viktigt med medhåll i fråga om åskådningar från andra som hör till samma etniska eller språkgrupp. Det är till exempel möjligt att det finns människor som upplever det som betänkligt att understödja att kvinnor deltar politiskt i gruppdiskussioner.

Man är dock inte rädd för konflikter. Samtidigt **kan man dock inleda behandlingen av samhällliga ämnen med lättare ämnen.** Till exempel när det gäller påverkan bland unga är skolmaten ett sådant tema.

Man bör förstå samhällligt deltagande och påverkan i vid utsträckning. Partipolitiken är ett sätt att delta, men på samma sätt bör man med delaktighet förstå till exempel deltagande via samhällliga rörelser. **Ungdomspåverkan** är för många en bra utgångspunkt för annat, senare deltagande.

Ingen har i integrationsutbildningen berättat för mig vad kommuninvånarens initiativ är eller att man kan kontakta kommunfullmäktigeledamöter.

I stället för politisk påverkan är det eventuellt bra att tala om **samhällelig aktivitet**. Ordet politik kan alienera, och till exempel translagsaktivister upplever, trots intensiv samhällelig påverkan, inte nödvändigtvis att de deltar i politik. Man bör, när och hur det redogörs för statliga organ och politik, också ta i beaktande hur genomsnittsfinländaren överlag förstår olika instrument i politiken.

Innehållet i kunnande om samhället ska behandla de politiska partierna. Samtidigt bör man föra fram **också andra kanaler för demokratiskt deltagande** från att vara aktiv i etablerade organisationer till mer spontana och kortvarigare former för verksamhet såsom olika kampanjer och kommuninvånar- eller medborgarinitiativ.

Språket i demokratifostran

Språket är ofta en grund för diskriminering i det finländska samhället. Det bör inte få bestämma möjligheterna till politiskt deltagande. Att få information om det politiska systemet och om olika former av deltagande på sitt modersmål eller något annat språk som man förstår bra är viktigt.

Om politik ges det ofta en bild av att politik är abstrakt och svårt, och bara kan nås av en del, kända personer.

2015 ordnade asylsökande som nyligen kommit till Finland demonstrationer och krävde att de behandlas humant. Det är ett exempel på, att trots att personer varit i Finland endast en mycket kort tid och inte kan finska eller svenska, kan de vara politiskt aktiva.

Språk och krav på språkkunskaper skapar också en hög tröskel för deltagande. Bland unga finns det goda erfarenheter av att tillämpa **aktiva metoder** i behandlingen av teman som gäller samhälleligt deltagande. Responsen från de unga har varit positiv, och de har till exempel konstaterat, att saker som blivit abstrakta i den grundläggande utbildningen eller i gymnasiet har blivit mer begripliga med hjälp av aktiva metoder såsom olika spel. Kan sådana tillämpas också i integrationsutbildningen?

Flerspråkiga elever, studerande och demokratifostran

Demokratifostran i den grundläggande utbildningen och på 2 stadiet – Nina Suorsa, UBS

Vid sidan av lärostoff hör demokratifostran ihop med skolornas och läroanstalternas verksamhetskultur. Via den främjas delaktighet och gemenskap och demokratikunskaper övas i praktiken. I den nuvarande modellen med inläring som utgår från företeelser studeras delaktighet och påverkan i samband med andra läroämnen och delområden. Framställningen

koncentrerades på behandlingen av lärostoffen i grundskolan och gymnasiet, demokratifostran i yrkesskolorna förbigicks endast i korthet.

I Europeiska rådets Referensram för demokratisk kultur (RFCDC, 2018) delas demokratikunskap in i fyra delområden: värderingar, attityder, färdigheter samt kunskap och kritisk förståelse.

Flerspråkiga och invandrare i yrkeshögskolornas studerandekårer –Ninni Kuparinen, SAMOK

Mångfald eller brist på den i studerandekårernas verksamhet definierar fortfarande en stereotyp bild av studentaktivisten där i första hand vita människor identifieras som aktiva. Representationen av studerande som hör till språkliga eller rasifierade minoriteter i studerandekårer som valts genom val är anspråkslös.

Att agera på engelska fungerar i många studerandekårer, men inte i alla. Vissa studerandekårers stadgar förutsätter att den officiella verksamheten är på finska eller svenska. Också SAMOK:s verksamhet är ofta antingen på finska eller svenska.

Diskussion

Det verkar egendomligt att det politiska systemet och partierna presenteras på olika årskurser i grundskolan.

Föräldrarnas deltagande påverkar barns och ungas deltagande på ett betydelsefullt sätt. Arbets- och näringsministeriets partnerskapsprogram för integration är en bra öppning. Där har människor som själva invandrat en central roll.

Studerandeverksamhet är en viktig väg in på planen för samhällelig påverkan. **Deltagande kräver ofta att någon bjuder in.** Det är lätt att komma med i till exempel studerandepolitik och annan verksamhet om man blir inbjuden att vara med om att ordna ett evenemang eller delta i ett sådant.

Själv ser jag att det finns tre viktiga uppmuntrande faktorer som påverkar ungas samhälleliga aktivitet. För det första att någon pålitlig vuxen uppmuntrar – det kan vara till exempel en lärare eller idrottstränare. För det andra är de egna föräldrarnas stöd viktigt. För det tredje är det viktigt att se förebilder. Till exempel Jani Toivola, Nasima Razmiyar och Suldan Said Ahmed är viktiga rollmodeller för många unga.

”Problemet är inte alltid det att det inte finns kunskap om möjligheter att påverka – utan att det också när det finns kunskap och vilja att påverka kan finnas strukturella hinder”

”På fester kan man hitta goda opinionsbildare” – men samtidigt måste man ta i beaktande att alla kanske inte går på fester. **Termen rasifierad** anspelar också på en mycket heterogen skara, och det ska beaktas i all diskussion. Bland rasifierade minoriteter finns också olika hierarkier. Dessutom rör sig unga i vissa fall i sällskap med andra som hör till samma etniska eller språkgrupp.

Erfarenheter av rasism och våld inverkar säkert på viljan att delta. En indikator på hur allmänna upplevelser av diskriminering är bland unga är skolhälsoenkäten (se THL 2021).

Jag har en 15-årig anhörig ung som är född i Finland och flerspråkig. Hen säger att den ständigt återkommande skiljelinjen ”ni mot vi” inverkar på att **hen** inte är intresserad av till exempel ungdomspolitik. Att systematiskt behandlas på ett visst sätt, som medlem av en viss grupp, till exempel som invandrare, skapar en struktur som isolerar en del av människorna.

Övrigt

Mötesarrangören ombads att sörja för tolkning finska-svenska till nästa möte, så att alla deltagare kan delta jämlikt i diskussionen.